

VERDI
NABUCCO

**BERGENHUS
FESTNING**

**AUGUST
10-12-14-17
2016**

BERGEN KOMMUNE

HORDALAND
FYLKESKOMMUNE

 Bergenhus Festning
■ et nasjonalt festningsverk

NABUCCO

Opera i 4 akter av Giuseppe Verdi.

Libretto: Temistocle Solera

Fremføres på originalspråket italiensk.

**Sommeropera på Bergenhus Festning
10., 12., 14. og 17. august, 2016**

Regissør

Daniel Bohr

Dirigent

Anne Randine Øverby

Lysdesigner

Jens Lange

Nabucco

Andrey Baturkin

Abigaille

Iano Tamar

Fenena

Juliette Galstian

Ismaele

Irakli Kakhidze

Zaccaria

Marius Bolos

Abdallo

Geir Molvik

Anna

Sylvia Skeie Vik

Yppersteprest

Åsmund Drottning /

Gunnar Øyro

Opera Bergens orkester

Bergen Operakor

Repetitør

Vyara Shuperlieva

Konsertmester

Fabrizio Bono

Produksjon

Opera Bergen 2016

Giuseppe Verdi

- og hans operaer

Giuseppe Verdi ble født 10. oktober 1813 i den lille landsbyen Le Roncole, ved Busseto i Parma og døde 27. februar 1901 i Milano. Han musikalske anlegg viste seg tidlig, og allerede i tolvårsalderen ble han organist på hjemstedet. Videre studerte han i Busseto, og som 18 åring ble han sendt til Milano hvor han fikk en utmerket lærer i Vincenzo Lavigna som var "Maestro al cembalo" ved La Scala. Her fikk han rikelig anledning til å besøke de ulike teaterscenene, og på denne måten fikk han god kjennskap til operarepertoaret for sin tid.

Verdi begynte å komponere, og med sin første opera "Oberto" ble kontakten knyttet til forleggeren Ricordi.

Denne kontakten skulle vise seg å utvikle seg til et vennskap som skulle vare livet ut.

Verdi opplevde sitt livs krise da han mistet både kone og to barn i sykdom, og rundt 1840 gikk han inn i en dyp depresjon. Operaen han skrev i denne tiden ble en fiasko, og Verdi lovet seg selv at han aldri skulle skrive mer opera. På innstendig oppfordring begynte han likevel å arbeide med en libretto om kong Nebudkanesar, og med "Nabucco" i 1842 slo han definitivt gjennom som operakomponist, noe som førte til at han fortsatte sitt komponistvirke.

Stilen viser slektskap og inspirasjon fra komponister som Bellini, Donizetti og Rossini, men preges allerede av den rytmiske vitaliteten og melodiske kraften som preger Verdis verker.

Det kan hevdes at Verdi begynte sin komponistvirksomhet uten spesielle estetiske holdninger, men han hadde det dramatiske i blodet, og ut fra dette søkte han hele tiden etter nye musikalsk uttrykk som var teatermessig virkningsfullt. Dette førte ham bort fra det konvensjonelle og fram mot psykologiske dramaer, ofte med en fortettet stemning i det musikalske forløpet.

Hans neste tre operaer kom nå i rask rekkefølge: "Rigoletto" i 1851, "Il Trovatore" (Trubaduren) i 1853 og "La Traviata" i 1853. De betegnes ofte som hans mesterverk, og ble i sin tid banebrytende nettopp som psykologiske dramaer. Rollefigurene er tydelige karakterer som står mot hverandre, og dramaet utspiller seg mellom disse. Musikken har en intim og forfinet karakter og viser en begynnende utvikling mot en blandingsstil med ofte flytende grenser mellom resitativ og arier.

Samtiden lot han seg overvelde av alt det nye i musikken, i stilen og i selve formen i de enkelte numrene. Musikken ble kritisert for at det ikke fantes melodier, sangere kunne ikke briljere med sin teknikk og virtuositet som de hadde vært vant til, men Verdi lot seg ikke bevege til å fire på sine egne kunstneriske krav, og han fortsatte med å utvikle denne stilen som etter hvert ble typisk for ham.

Orkesterets rolle blir mer selvstendig i operaene "Simone Boccanegra" (1857) og "Un Ballo in Maschera" (Maskeballet) i 1859. Denne orkestrale utviklingen ble ført videre i "La forza del destino" (Skjebnens makt) i 1862, og fortsatte i "Don Carlos" (1867), nå tilført trekk fra grand opera, men med enda mer intenst samspill mellom sangstemmene og orkesteret.

Dette samspillet er ytterligere utviklet i "Aïda" (1871), både i de store folkescenene og i dramaet som utspiller seg mellom de ulike rollefigurene.

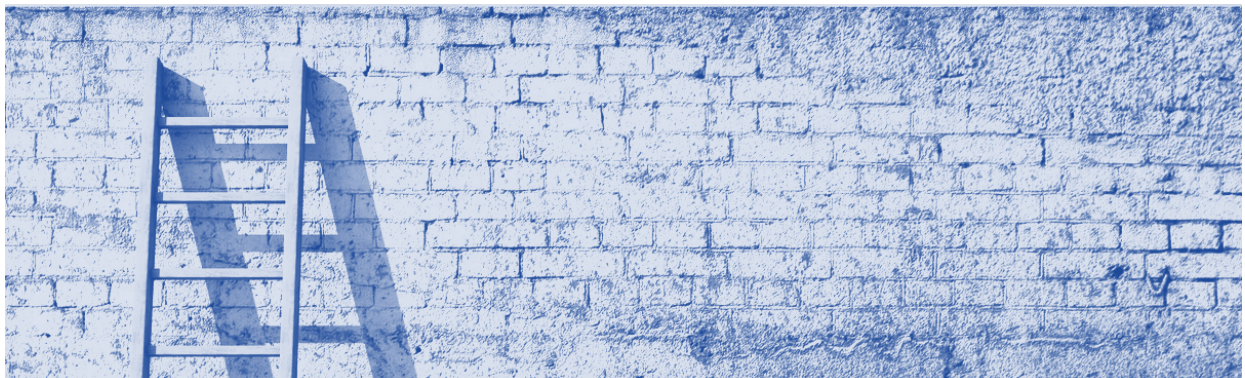
Med "Aïda" anså Verdi sitt virke som operakomponist som avsluttet. Men forleggeren Ricordi og komponisten Arrigi Boito lokket ham til å skrive enda et par operaer, og i 1887 kom "Otello", fulgt av "Falstaff" fem år senere (1893). Til tross for at Verdi var hhv 74 og 80 år da han skrev disse verkene, kan man ikke spore noen svekkelse i hans skaper- og arbeidsevne. De danner tvert imot kronen på hans skaperverk.

Verdi selv hadde imidlertid stor motstand før han kunne ta fatt på sin livsgjerning; Da han som 18-åring med et stipend i lommen kom til musikkonservatoriet i Milano, ble han avvist med den bryske motiveringen at han ikke eide musikalske anlegg, dessuten var han allerede for gammel. Datidens "kompetente og profesjonelle" stod bak denne bedømmelsen, en avgjørelse som førte Verdi videre til sin lærer på la Scala. Dette ledet Verdi rett inn i den musikkdramatiske verden han til de grader skulle komme til å sette sitt preg på, og som han ruver i fremdeles, over 100 år etter sin død.

Verdi levde intenst med i sin tids politiske liv i Italia, og selv om han ikke hadde særlig grundig teoretisk utdanning, fulgte han instinktivt med i samtidens europeiske tenkning. Han var ingen kunstner som tilfredsstiller myten om en som satt i sitt elfenbenstårn og bare oppholdt seg ved fortiden. Slik innledet Verdi en ny æra i Italia for den samtidsengasjerte kunstner, slik Beethoven hadde gjort i Østerrike og Berlioz i Frankrike.

Verdis musikk preges av et umiddelbart uttrykksbehov, entusiasme og et sterkt temperament. Dramaet skulle utgjøre en helhet, hvor verken musikken eller teksten skulle være den dominerende part. Til tross for at han selv ikke så seg som en fornyer av operatradisjonen per se, maktet han med sitt engasjement og dyktighet å tilføre italiensk og europeisk operatradisjon en vitalitet den tidligere hadde manglet.

Den samme utfordringen står vi i vår egen samtid overfor når gamle mesterverk stadig på nytt settes på spilleplanen, og illusjonene fra en forgangen tid får liv på scenen; Å skape øyeblikkets kunst som gjennom sin handling, sitt nærvær og sin uttrykkskraft tar fortid og tradisjon opp i seg, for å kunne løfte frem aspekter som også har betydning i vår egen tid. Da kan opplevelsen av det gamle også bli fremtidsrettet.

Nabucco

– motstrebbende skapt og overveldende mottatt gjennom 175 år.

Verdi feires til stadighet – det markeres jubileer for hans fødselsdag så vel som hans dødsdag når runde tall gir anledning til det. 2016 er et år som verken befinner seg i umiddelbar nærhet til et slikt jubileum, Men verket er viktigere enn biografien, og er det som rettferdiggjør og inspirerer til stadig nye oppsetninger – som årets sommeropera Nabucco.

I løpet av årene 1838 – 40 opplevde Giuseppe Verdi den tragedien å miste sine aller nærmeste og kjæreste. Hans to barn og kone døde i løpet av denne korte tiden, og han satt fortvilet og deprimeret tilbake. På dette tidspunktet hadde han komponert to operaer – uten spesielt stor suksess. Og én ting var han sikker på; han skulle aldri mer i sitt liv skrive en opera.

Omtrent samtidig med at tragedien rammet Verdi hadde Termistocle Solera skrevet en libretto basert delvis på noen kapitler fra Jeremias i Bibelen og delvis på dramaet Nabuchodonosor fra 1836. Denne librettoen var opprinnelig tiltenkt en annen komponist (Otto Nicolai) som anså det ubrukelig som operasjett.

La Scalas impresario, Bartolomeo Merelli, gav manuskriptet til Verdi, ba ham lese det og se om han kunne få noe ut av det, noe Verdi meget motvillig gikk med på. I sine selvbiografiske skisser skriver komponisten:

Jeg dro hjem, og med en form for villskap kastet jeg manuskriptet på bordet fremfor meg. Boken åpnet seg i det den falt ned, og øynene mine leste denne linjen:

"Va pensiero, sull'ali dorate"

Jeg leste gjennom alle versene og ble svært grepet, også fordi det nesten var en parafrase over Bibelen, som jeg alltid har hatt stor glede av å lese i. Jeg leste en passasje, så en annen. Resolutt i min bestemmelse om aldri å skrive noe, tvang jeg meg til å lukke boken og gå og legge meg. Ute av stand til å sove, stod jeg opp og leste librettoen, ikke bare én gang, men to og tre – og om morgenen kunne jeg Soleras tekst nesten utenat.

Likevel ville ikke Verdi skrive musikk. Han gikk tilbake til Merelli fast bestemt på å levere tilbake manuskriptet, men ble sendt hjem igjen, stadig med boken i behold, og en enda sterkere oppfordring om å skrive musikken teksten ba om.

Jeg dro hjem med Nabucco i lommen min. En dag ett vers, en annen dag et annet, her en note og der en frase, og litt etter litt ble operaen komponert.

Slik ble Verdis tredje opera på mange måter hans første, og den gav ham idolstatus over natten. Etter premieren på La Scala i Milano 9.mars 1842 var det nye mesterstykket emnet for enhver konversasjon. Det hersket den reneste Nabucco-feber, og Verdis navn var på alles lepper. Som Verdi selv sa: Det er rimelig å si at med denne operaen begynte min karriere. Innen to år etter sin første fremføring ble det bare i Italia laget mer enn femti produksjoner av Nabucco. Om vi skal feste litt til det Verdi skriver, var det altså hans private og personlige tragedie som dannet grunnlaget for hans sterke identifisering med teksten i librettoen, og ikke et genuint politisk engasjement. Den avgjørende faktoren når det gjaldt Nabuccos suksess var uansett inntrykket librettoen gjorde på komponistens forestillingsevne, fantasi og skaperkraft.

At resultatet i så sterk grad ble knyttet til den politiske frigjøringskampen (Il Risorgimento) som førte til samlingen av Italia i 1870, tyder på at kombinasjonen av handlingen som skriver seg fra år 600 f.Kr, og den musikalske og dramaturgiske formen den fikk traff noe i folkets ryggmarg og samtid, og gjorde Nabucco til folkeeeie og Verdi til frigjøringskampens skald. Det berømte slavekoret Va pensiero ble selve symbolet på den italienske frigjøringskampen.

På denne måten har librettisten Solera like stor del i operaens status som politisk verk – eller "risorgimento-kunst" – som komponisten.

Om dette kan betraktes som egen operasjanger skal være usagt, men i motsetning til de store psykologiske dramaene som Verdi senere skrev, som f.eks., La Traviata og Il Trovatore, er Nabucco preget av at det private er sterkt nedtonet og intime emosjoner finnes knapt. På denne måten kan Nabucco sies å være et drama i større skala enn hans senere verk.

Et fundamentalt anliggende er nasjonal identitet og det historiske og kulturelle grunnlaget en slik identitet baserer seg på.

Verdi var allerede i starten på sin komponistkarriere først og fremst opptatt av karakterer og deres motsetninger, en tilbøyelighet som gjorde at han ikke ble oppfattet som politisk tendensiøs eller overtydelig. Nabucco og Abigail er de som har betatt ham sterkest, og levedegjort mest uforglemmelig gjennom musikken – til tross for at de står på "feil" side; som representanter for fremmede, imperialistiske og overgripende krefter.

På denne bakgrunnen blir deres erkjennelse og forandring eller "omvendelse" fra sitt eget folk til "fiendens" ideologi en hendelse som er interessant også sett i vår egen tids lys, både i et storpolitisk og i et privatsosiologisk perspektiv. De foretar sine subjektive valg på tvers av hva det kollektivet de tilhører tilsier at de skulle velge – de trer ut av dette fellesskapet ut fra en erkjennelse om at det systemet de representerer og selv er en del av, er uetisk, undertrykkende og arrogant.

Slik problematiserer verket den spenningen et hvert menneske befinner seg i; mellom å være en del av en samfunnsorden og –ideologi og å være et selvstendig individ med mulighet – og plikt – til å foreta etiske valg.

Avstanden i tid og sted fra Egypt i år 600 f.Kr. er ikke mye mer for oss i 2016 enn den var for italienerne for nesten 175 år siden, men vi har kanskje andre systemer og ideologier å foreta valg i forhold til enn de hadde.

Forholdet mellom kollektivt og individuelt ansvar er et tidløst tema. Vår samtid og samfunn setter i navnet humanismen og menneskelige verdier høyt som byggende kraft. I gavnet kan det imidlertid se ut som om økonomi, teknologi og byråkrati overstyrer reell menneskelighet på en måte som gir humanismen stadig mindre plass. Kunstproduksjon og –utøvelse har fremdeles mulighet for å kile seg inn i dette spenningsfeltet. Som ordkunstner uttrykte Stein Mehren det i 1986 på denne måten:

Det eneste som kan gjøre et samfunn menneskelig – er mennesker: Det enkelte menneskets evne til å leve seg selv i sine mange dimensjoner, midt inne i samfunnet, løsrevet fra det samme samfunn som er dets nødvendige betingelse for overhodet å eksistere.

Å gjennomstråle samfunnet med sitt liv og sin bevissthet er det enkelte menneskets oppgave. Ethvert menneske som sviker det spørsmål som vår subjektivitet stiller til tiden, er selve stedet der det totalitære begynner.

Nabucco befinner seg blant de ti mest fremførte og populære operaer verden over. En hver publikummer er selvsagt fri til å nyte verket som ren underholdning. Som kunstprodukt har det imidlertid potensialet i seg til også å kaste et kritisk blikk på tilværelsen og med det danne oss både etisk og estetisk. Kunst og kultur er og blir mer enn varer på et marked hvor vi som publikummere ikke bare er kulturkonsumenter, men også kulturborgere.

Synopsis

AKT I

JERUSALEM

Folket trues av en overmakt som synes uovervinnelig, og de roper ut sin klage over sin skjebne. De ber om at fiendens kraft må ødelegges. **(Gli arredi festivi)**

Zaccaria kommer inn, med Fenena ved sin side. Han ber folket glede seg. Fenena brukes som gissel for å stoppe fienden. Hun er Nabuccos – fiendens overhode og konge – datter. Folkets håp vekkes og Zaccaria ber dem tøyse sin frykt og tro på rettferdighet.

Plutselig høres lyden av uro og buldring, og Ismaele kommer inn, fulgt av soldater. Han melder at Nabucco og hans folk rykker fremover med raseri; det synes som kongen utfordrer hele verden i sin arroganse og hovmod.

Zaccaria overgir Fenena til Ismaeles varetekt, og sammen med folkemengden triumferer de i forvisningen om fienden skal overvinnes og miste sin makt, slik natten må vike for dagen. **(Come notte al sul fulgente)**

Fenena og Ismaele blir alene tilbake. Vi får vite at de to elsker hverandre etter at Fenena reddet Ismaele ut av hennes fars fangenskap. Nå er det Fenena som er fange, men Ismael lover å fri henne ut. Dette gjør at hans egne vil komme til å se på ham som en forræder.

Da stormer Abigaille inn sammen med en gruppe menn, og hun erklærer folket som overvunnet.

Hun forteller bittert om at hun også forelsket seg i Ismaele da han var i fangenskap, en kjærlighet som nå er forvandlet til en hån; den kan nå bety liv eller død for ham; men hvis han vil elske henne kan hun fremdeles redde hans folk og land. **(Io t'amava)**

Ismaele svarer at han vil gjøre alt han kan for henne, men sitt hjerte kan han ikke gi henne. Fenena overgir seg til Ismaeles folk og vilje, og ber om at hennes elskede ikke blir fordømt av sitt eget folk. Folkemengden kommer tilbake og er skrekkslagen når de hører hvordan Nabucco turer frem med grusomhet. **(Lo vedeste)**

Nabucco kommer med grusomme trusler om terror og lidelse. **(Tremin gl'insani)**

Zaccaria sier han vil drepe Fenena dersom Nabucco tar friheten fra hans folk. Fenena trygler sin far om å vise nåde, ellers kommer hun til å miste livet. Da plutselig går Ismaele imellom, slik at Zaccaria må slippe Fenena, og hun kaster seg i armene på sin far.

Nabucco utsteder nå ordren om å frata folket alt de har og alt de tror på. Abigailles hat tilfredsstilles ved at det nå ser ut til at hennes far Nabucco blir enehersker og dette fordømte folket tvinges i kne og bringes til taushet.

AKT II

DEN UGUEDELIGE

Scene 1

Abigaille står med et dokument i hånden. Hun har funnet beviset på sin herkomst; hun er ikke kongens datter slik hennes folk tror, men av langt ringere byrd. Fenena er Nabuccos tronarving. Dette forandrer ikke på Abigailles ambisjon om å overta tronen. Hennes harme stiger ytterligere ved tanken på at hun er tvunget til å beskue Fenenas og Ismaeles kjærlighet, mens hun i hemmelighet har elsket Ismaele.

Hun sverger hevn, ikke bare over Fenena, men også over Nabucco og hele riket. Det er ikke lenger plass i Abigailles hjerte verken for kjærlighet eller medmenneskelighet.

(Anch'io dischiuso un giorno)

Nabuccos folk kommer inn. De oppfordrer nå Abigaille til å bestige tronen. Fenena blir sett på som en forræder. Samtidig har de satt ut rykter om at kongen er falt i kamp, og at folket nå kaller Abigaille til dronning. Abigaille følger oppfordringen, for på den måten å kunne utføre sin hevn. **(Salgo già del trono aurato)**

Scene 2

Det er natt. Zaccaria erklærer at han er utsett til å være det nedbrutte folkets veiviser og leder i deres kamp for at friheten skal gjenopprettes. **(Vieni o Levita)**

Sammen med sine menn går han for å oppsøke Fenena, hvor de møter Ismaele. De ser på ham som en forbannet forræder, men han bønnfaller dem om å vise nåde. De mener imidlertid at han har sviktet dem, og avviser ham totalt. **(Il maledetto)**

Anna, Zaccarias søster, kommer og ber dem tilgi Ismael, fordi Fenena som han har reddet, nå står på deres side. Da høres opptøyer, og Abdallo kommer andpusten inn og oppfordrer Fenena til å flykte; han har mottatt onde varsler om kongens død, og folket kaller Abigaille til dronning. De andre ber Fenena bli værende.

Abigaille og hennes menn trer nå inn i hallen. Hun går mot Fenena og ber henne overgi tronen, hvilket Fenena avviser; heller skal hun dø. Nabucco trenger seg nå frem i forvirringen, og kaster seg mellom de to kvinnene, griper kronen og setter den på sitt eget hode. Så går han frem mot Abigaille og sier hånlige: Ta den fra mitt hode!

I sin stormannsgalskap, og til alles forferdelse, erklærer nå Nabucco seg – ikke bare som konge – men som Gud. Han håner alle guder og befaler sine undersåtter å bøye seg og tilbe ham – guden Nabucco. Nabucco blir hyllet, men Zaccaria forstår at kongen er i ferd med å miste vettet. Han advarer Nabucco som svarer trusselen om å utslette ham.

Fenena forteller sin far at hun har sluttet seg til fienden – det andre folket; da tvinger han henne til å ydmyke seg foran ham og tilbe ham som gud. Da høres torden, og et lyn revner over Nabucco. Det er som om kronen løftes fra hodet hans av overnaturlige krefter, og en gryende galskap manifesterer seg i hele hans vesen. **(Chi mi toglie il regio scettro?)**

I det han besvimer, konstaterer Zaccaria og hans folk at hevn nå rammer og straffer den overmodige. Men Abigaille ser nå sitt snitt til å ta Nabuccos krone som er falt fra hans hode.

AKT III

PROFETIEN

Scene 1

Abigaille hersker og er omgitt av sitt folk. De synger en hyllingssang til det mektige og uovervinnelige systemet de nå er en del av. **(È l'Assiria una regina)**

En av lederne trer frem, og ber Abigaille signere dokumentet som skal sørge for at fienden bringes til taushet.

Abigaille later som om hun blir overrasket når han sier at aller først må den kvinnen han ikke en gang våger kalle hennes søster (Fenena) henrettes for sitt forræderi av sitt folk og land.

Da ankommer en Nabucco i dårlig forfatning, og Abigaille spør om hvordan han kan trosse hennes kongelige forbud ved å forlate sitt tilholdssted. Hun befaler soldatene å lede ham tilbake til sitt rom og bort fra henne. Nabucco er fremdeles uklar og i sin egen verden, og spør hvem som våger å løfte sin stemme i Nabuccos nærvær.

Abdallo – hans tjener – prøver med respekt å få med seg den avsatte kongen tilbake til hans rom. Da er det som Nabucco våkner, og ber Abdallo bli værende ved hans side og støtte ham. De er jo i rådskammeret, maktens sentrum. Han innrømmer at han er svekket, men vil at verden skal tro at han fortsatt er sterk. Nå først ser han Abigaille, som folkets overhode, og han spør; Hvem er denne skamløse kvinnen? **(Donna, chi sei?)**

Det utspiller seg en verbal maktkamp mellom de to, hvor Abigaille prøver å få Nabucco til å signere dekretet som tvinger folket i kne og bringer deres ytringer til taushet. Når han nøler, får hun ham til å fremstå som fiendens redning, hvilket han ikke vil ha på seg, og ber om å få dokumentet som skal underskrives. Han setter sitt kongelige segl på det, og gir det tilbake til Abigaille, som nå triumferer over at den siste hindringen på veien mot makten er overvunnet.

Da er det Nabucco spør om Fenena. "Forræderske!" snerrer Abigaille. "Hun har overgitt seg til de andre – hun skal dø!", sier hun idet hun gir dokumentet til to av sine menn som straks tar det med seg og går.

Abigailles hat slår ut for fullt når Nabucco prøver å hindre henne, og kaller henne en undersått. Når han leter etter dokumentet som beviser hennes lave herkomst, trekker hun det frem fra sin forvaring og river det triumferende i stykker foran øynene på ham.

Nabucco fortviler over sitt nederlag **(Oh di qual onta aggravasi)**; og ser seg selv bare som en blek skygge av en konge.

Abigaille tar nå Nabucco som sin fange, mens trompeter varsler at fienden skal fratas alt og bringes til taushet. Nabucco ber om tilgivelse og sier hun kan beholde tronen, men trygler henne om å spare hans datter Fenena. **(Deh perdona)**

Men Abigaille viser ingen nåde.

Scene 2

Zaccaria kommer og spør hvorfor folket hans gråter. Han ber dem reise seg; skammens lenker skal løses, og overmakten skal slås ned.
(Del futuro nel buio discerno).

Det undertrykte folket fatter tillit til ordene som kommer over Zaccarias lepper, og de fatter mot på nytt.

Så minnes de med sorg sine tap, og stadfester sin lengsel etter frihet og hjemlandet.
(Va pensiero)

*Mine tanker!
Fly på vinger av gull
og slå dere ned på åskammer og daler,
hvor den milde luften fylles
av vellukten av mitt hjemland!
Hils Jordans bredder
og Sions ødelagte tårn
Mitt vakre, tapte land!
Erindringen om deg
fyller meg med kjærlighet og fortvilelse!
Profetenes gylne harper,
hvorfor henger dere tause i piletrærne?
Vekk i oss minnene
om tider som var, så vi kan kjenne det i våre hjerter!
Ved tanken på Jerusalems skjebne;
Vi må enten gi etter for trist klage
eller la Herren gjennomsyre oss
med sjelsstyrke til å bære våre lidelser!*

Vi tilbyr alt innen: ■ FASADESTILLAS
■ RULLESTILLAS
■ TILDEKKING
■ INDUSTRIKLATRING / TT

Ring oss på 55 20 80 00
eller se www.s-t-s.no

AKT IV

DET KNUSTE GUDEBILDET

Scene1

Nabucco våkner av det han tror er en grusom drøm, men det er krigens skrik han hører. Han går ut og ser Fenena fanget, og hører stemmer som krever hennes død.

Lyn og torden bryter gjennom, og Nabucco minnes om at han også er fanget. Da faller han på kne, og innser at han har tatt feil; "mitt syke og syndige sinn begynner å klarne".

Han innrømmer folkets rett og lover at deres frihet skal reises på nytt

(Dio di Giuda!)

Abdallo forstår med tilfredshet at hans konge er i ferd med å friskne til og vil ta tronen tilbake og redde Fenena. **(Cadran cadranno i perfidi)**

Scene 2

Fenena og andre dødsdømte føres inn til toner av en sørgemarsj.

Fenena kneler foran Zaccaria; hun er klar til å dø.

(Oh dischiuso é il firmamento)

Fra folket høres først ett **"Viva Nabucco!"**, så ett til.

Da kommer Nabucco løpende, fulgt av Abdallo og flere menn. Han befaler at henrettelsesseremonien skal avbrytes. Han setter folket fri, og ber dem gjenopprette friheten og skjønnheten. **(Ah, torna Israello)**

Alle tilslutter seg sangen **(Immenso Jehovah)**

Da ankommer Abigaille; hun har tatt gift og er støttet av to menn. Hun henvender seg først til Fenena: Jeg er den som skal anklages og straffes. Nå er jeg blek og døende. Jeg ber deg skjenke meg din tilgivelse **(Su me...morente...esanime)**

Hun forteller Nabucco at Ismaele og Fenena elsker hverandre og ber om å bli løst fra den jernbyrden hennes forbrytelser utgjør. I det hun dør, ber hun folket om at de ikke for alltid fordømmer henne.

Zaccaria går frem for Nabucco og sier; Du, rettferdighetens og frihetens tjener, skal nå være konge.

Regissør

Dansk-argentinske Daniel Bohr kan vise til mer enn 50 års erfaring med regi, produksjon, ledelse og undervisning innenfor teater, opera, operette, musikaler, radio/TV og film. Han er i dag en av Danmarks mest profilerte, allsidige og høyest skattede scenekunstnere. Han debuterte som profesjonell teaterregissør i 1964, både i Santiago (Chile) og i Madrid. Bohr arbeidet også som instruktør ved spanske nasjonalscener i oppsetninger av klassikere innen teater, og opera og zarzuela før han i 1972 etablerte seg i Danmark. Her underviste han først ved Den Danske Filmskole og ved Det Kongelige Operaakademi, før han i en tiårsperiode satt i ulike lederstillinger i kunstlivet: kunstnerisk leder av Jyske Opera (1978-81), Sjef for Aalborg Teater (1981-85) Direktør for Festsbillene i Bergen (1985-88), styremedlem i Den Europeiske Association av Musikkfestivaler (1986-89). Siden 1988 har Daniel Bohr arbeidet frilans innefor teater og opera, i all hovedsak som regissør. I hjemlandet har han vært engasjert av Det kongelige Teater for en lang rekke operaer. Ved Odense Friteater, Den jyske Opera, Det Ny Musikteater, Café-Teater, Privat Teateret, Det Ny Teater, Gladsaxe Teater, Amagerscenen i København m fl. har han hatt tallrike produksjoner av operaer og musikaler – her kan nevnes bl.a. Figaros bryllup/Mozart, Cavalleria Rusticana/Mascagni, Sigøynarbaronen/Strauss, Romeo og Julie/Prokofiev, musikalen ANNIE, Ridder Blåskjeggs borg/Bartok, West Side Story/Bernstein, Evita/Lloyd Webber og The Fall of The House of Usher/Philip Glass. Bohr har også gjort flere produksjoner for Danmarks Radio og TV; bl.a. En Florentinsk Tragedie/Zemlinsky og La Voix Humaine/Poulenc. Daniel Bohr har også ved en lang rekke anledninger arbeidet i Norge, med musikaler som Sound of Music, Annie, Godspell og Oliver i Oslo. Opera Bergen har hatt gleden av å samarbeide med Daniel Bohr ved flere operaoppsetninger; La Cenerentola/Rossini, Così fan tutte/Mozart og Barberen i Sevilla på DNS, Eugen Onegin/Tsjajkovsky, Maskeballet/Verdi, Trubaduren/Verdi, La Traviata/Verdi i Grieghallen, Suor Angelica/Puccini i Johanneskirken og Dreaming Blue/Libby Larsen i Logen Teater. Daniel Bohr har også regissert ved en rekke internasjonale scener; Operaen i Marseille, Théâtre de Champs Elysees i Paris, Stora Teateran i Göteborg, Teatro Arlequin i Madrid m.fl. Han har vunnet flere Årets Reumert – Danmarks store scenekunstpris – for sine iscenesettelser: 2004 for beste musikkteater (Annie), 2013 for beste musikkteater (Love Never Dies/Lloyd Webber), 2015 for årets opera (Andre Bygninger/Andy Pape på Den Fynske Opera) og i 2016 for årets musikal (Sound of Music på Det Ny Teater).

Lysdesigner

Lysdesigner Jens Lange arbeider til daglig som produsent ved operaen ved det Kongelige Teater i København. Som en av Opera Bergens mest velsette kunstnere og samarbeidspartnere har han satt spor etter seg også i Bergen. Han har vært lysdesigner i Opera Bergens sceniske produksjoner av tradisjonelt operarepertoar i Grieghallen (bl.a. Aida, Cavalleria Rusticana, Carmen, Samson og Dalila, Turandot, Don Carlos, La Bohème, Werther, La Traviata, Eugen Onegin), i Atrium (Madama Butterfly, Tryllefløyten, Faust, Hoffmanns Eventyr) og på Den Nationale Scene (La Cenerentola, Così fan tutte) men også ved iscenesatte konsertproduksjoner av Chess og Carmina Burana, og ikke minst ved flere av de visualiserte og lyssatte vokalsymfoniske produksjonen i Johanneskirken - hvor hans utsøkte lyskunst smeltet sammen med verk som bl.a. Dvoraks Stabat Mater, Brahms' Ein Deutsches Requiem og Verdis Requiem. Han har også vært lysdesigner for flere av Opera Bergens utendørs produksjoner; Wagners Der Fliegende Holländer i Solheimsviken, samt Macbeth, Il Trovatore og Carmen på Bergenshus Festning. Jens Lange er en lysdesigner og kunstner som har høstet mye ros for sin sensitivitet for musikalske og dramaturgiske forløp og vendinger gjennom et hvert musikkdramatisk stykke, hvor han særlig berømmes for hvordan han tilpasser lysdesignet til ulike størrelser og former på scene og spillerom i ulike produksjoner.

Dirigent og produsent

Operakunstner, dirigent og produsent Anne Randine Øverby gjorde sine direksjonsstudier med Per Dreier, Carlo Felice Cillario og Aldo Ceccato etter endt utdanning som sanger og sangpedagog ved Bergen Lærerhøgskole, Musikk-linjen og NMLL. Hun har sammen med Opera Bergen –gjennom 30 år produsert mer enn 100 operaer, og i de senere årene har hun vært dirigent for en lang rekke av dem. I tillegg har hun en rekke engasjement fra internasjonale orkester-og operainstitusjoner. Foruten sin store innsats for å bygge operakunstarten i Bergen, har hun stor internasjonal erfaring med gjesteopptredener i bl.a. Beijing, Mumbai, New Orleans, Prag, Bucuresti, Budapest, Wien, Roma og Rovigo. Anne Randine Øverby har viet hele sitt personlige og profesjonelle liv og virke til å arbeide for å utvikle kunst-arten opera på Vestlandet. I dette arbeidet har hun kombinert en rekke ulike roller og egenskaper som har vært nødvendig for å kunne etablere og videreføre arbeid med opera på kunstartens egne premisser gjennom 30 år. Foruten å bruke de tradisjonelle arenaene for musikkteater har hun tatt i bruk og utviklet områder og arenaer som andre kunst- og kulturaktører senere har fått øynene opp for. Hun har gjennom sitt dirigentvirke utviklet et stort internasjonalt nettverk som på den ene siden har gjort det attraktivt for internasjonale kunstnere å komme til Bergen, og på den andre siden gitt henne en rekke invitasjoner til utenlandske orkestre og arenaer. I kraft av alle disse rollene er hun en utrettelig drivkraft i arbeidet med å fundere eksistensen av en vital, regional profesjonell operaproduksjonsvirksomhet, noe som har vidtrekkende konsekvenser for det profesjonelle kunstliv.

Regissør
Daniel Bohr

Lysdesigner
Jens Lange

Dirigent/produsent
Anne Randine Øverby

Iano Tamar – Abigaille

Georgisk sopran med studier fra konservatoriet i Tbilisi og i Italia. Hun hadde en sensasjonell debut ved Rossinifestivalen i Pesaro som Semiramide, en prestasjon som brakte henne til La Scala i Milano hvor hun sang Lina i Verdis *Stiffelio*, Alice i *Falstaff*, og Lady Macbeth – alle under Riccardo Mutis ledelse. Dette var starten på en internasjonal karriere, som siden brakte henne til Statsoperaen i Wien hvor hun fikk svært gode kritikker for sin rolle som Elisabeth i en ny produksjon av Verdis *Don Carlos*, Mathilde i Rossinis *Guillaume Tell* og tittelrollen i *Cherubinos Medea*. Senere fulgte strålende kritikker for roller ved Covent Garden, Teatro la Fenice, Geneve, Bregenz Festival og Bayerische Staatsopera i Munchen, Iano Tamar har også gjestet Opéra Lyon, Deutsche Opera Berlin, Statsoperaen i Hamburg og Gran Teatro del Liceu i Barcelona, hvor hun har gjort roller som Tosca, Lady Macbeth, Norma, Amelia (Maskeballet), Leonora (Trubaduren), Elisabetta (Maria Stuart) m.fl. Iano Tamar sang tittelrollen i Opera Bergens produksjon av Tosca ved National Center for Performing Arts i Mumbai, India i 2010. Hun har også medvirket i en rekke plateinnspillinger, bl.a. av Verdis Trubaduren på BBC Opus Arte, Verdis *Don Carlos* på TDK og Orfeo D'or og Medea på Nuovo Era.

Andrey Baturkin – Nabucco

Den russiske barytonen Baturkin er født inn i en musikerfamilie i Moskva. Etter studier i piano startet han sangstudier ved Det russiske musikkakademiet i Moskva, og i 1993 ble han med i både Stanislavski og Menirovich-Danchenko Moskva Musikkteater, og også Helicon-Opera kompani. Han har også hatt roller ved Bolshoi i Moskva, bl.a. som Ping/Turandot i 2003.

På Baturkins repertoar står også Germont/La Traviata, Amonasro/Aida, Figaro/Barberen i Sevilla, Grev Luna/Trubaduren o.a. Utenfor hjemlandet har han gjort roller som Eletsy/Spar Dame ved Wexford Opera Festival (1995), Onegin/Eugen Onegin i Salzburg (1999) og to ganger har han gjestet Opera Bastille i Paris i Prokofievs Krig og fred. Han har hatt hyppige engasjementer ved operaen i Linz i Østerrike hvor han har gjort roller som Marcello/La Bohème, Macbeth, Alfio/Cavalleria Rusticana, Tonio/Pagliacci og Escamillo/Carmen. Han har også gjestet operaene i Monte Carlo (Schelkalov/Boris Godunov) og Brussel (Fiery Angel/Prokofiev). Andrey Baturkin har også deltatt i en rekke internasjonale konkurranser, og vant Special Prize i Belvedere-konkurransen i Wien i 1998, samme år som han var finalist i den internasjonale Tsjakovsky-konkurransen i Moskva, og fikk 3. pris i International Rachmaninov Competition i St. Petersburg. Baturkin har også en lang rekke konsertprogrammer i hjemlandet, Europa og Asia (Moskva, Amsterdam, Brussel, Japan, Portugal, Frankrike og Italia).

Juliette Galstian – Fenena

Siden seks års alder har Juliette holdt på med musikk – først med pianostudier ved Tsjaikovsky musikkskole, deretter ved det nasjonale musikkonservatorieit i Armenia. Etter fullført mastergrad i 1996 begynte hun arbeidet for sin sangkarriere. Hun vant Maria Callas Grand Prix i Hellas, Juliane Gavarre Competition i Spania og Viotti Competition i Italia. Sistnevnte ga støtet til hennes internasjonale debut ved Teatro Regio di Torino – her alternerte hun med Mirella Freni i rollen som Mimi i en sagnomsust produksjon av La Boheme. Deretter ble hun engasjert ved de store scenen i Europa; Covent Garden, Opéra Bastille, La Fenice, Zürich, Grand Théâtre i Geneve, Marseille Opera, Festspillene i Salzburg o.a. Blant rollene hun har vært engasjert i finner vi Mimi/La Boheme, Rosina/Barberen i Sevilla, Zerlina/Don Giovanni og Tatiana/Eugen Onegin. Sistnevnte rolle sang hun i Opera Bergens produksjon for Vest Norges Opera i Grieghallen i 2004. Juliette Galstian konsentrerer seg nå kun om roller innen mezzosopran-faget, med bl.a. Carmen, Marina/Boris Godunov, Rinaldo, Fenena/Nabucco, Suzuki/Madama Butterfly, Irene/Theodora som sentrale roller. Hun er også en svært kompetent konsertsanger med et stort repertoar. Juliette har arbeidet under ledelse av dirigenter som William Christie, James Conlon, Adam Fischer, Nicolas Harnoncourt m.fl., og har stått på scenen sammen med andre internasjonale artister som Bryn Terfel, Cecilia Bartoli, Felicity Lott, José van Dam, Sir Thomas Allen, Giuseppe Giacomini o.a.. Siden September 2013 har Juliette også vært engasjert som professor i sang ved Musikkonservatoriet i Geneve.

Marius Bolos – Zaccaria

Den rumenske bassen Marius Bolos utdannet seg først som teolog, før han i 2002 begynte sine sangstudier ved Universitet i Oradea , med påfølgende stipend ved Operastudio i Budapest i Ungarn. Han gjorde sin sceniske debut ved den rumenske Nasjonaloperaen i Cluj-Napoca i 2004 i Mozarts Don Giovanni, og rolledebut som Don Bartolo i Figaros bryllup to år senere. Dette førte ham til hovedstaden Bucuresti hvor han samme år ble en del av solistensemblet ved nasjonaloperaen der, og hvor han fortsatt har sitt hovedvirke. Her har han gjort en rekke roller innen sitt stemmefag, bl.a. Monterone/Rigoletto, Zarastro/Tryllefløyten, Don Basilio/Barberen i Sevilla, Abimelech/Samson og Dalila, Mephisto/Faust, Storinkvisitoren/Don Carlos I tillegg til sin sceniske karriere er Bolos også konsertsanger med bl.a. basspartiene i Mattheuspasjonen (Bach), Krooningsmessen (Mozart), Requiem (Verdi), Missa Solemnis (Beethoven) og Te Deum (Bruckner) på repertoaret.

Irakli Kakhidze - Ismael

Georgisk tenor. Etter studier ved konservatoriet i Batumi og operstudioet ved State Music Centre i samme by, ble han engasjert som solist ved statsoperaen i Tbilisi i en lang rekke roller – bl.a. som Alfredo i La Traviata. Han ble prisbelønt for sin tolkning av Turiddo i Cavalleria Rusticana/Mascagni i sesongen 07/08. Han fortsatte sine studier ved operastudioet CNIPAL i Marseilles Frankrike, og hvor han ble engasjert til konserter i Marseille, Touloun og Avignon Opera, og har hatt roller Lucia de Lammermoor/Verdi, Cavalleria Rusticana/Mascagni og Caarmen/Bizet. Han er utnevnt som Commander of Georgian Dignity Order. Han gjestet Bergen i 2013 i Opera Bergens produksjon av La Traviata i Blikkvalseverket, og sommeren 2015 gjorde han rollen som Don Jose i Opera Bergens oppsetning av Carmen på Bergenhus festning

PADØY TRANSPORT AS

Kranbiler - Flakvogner - Vogntog
Små og store kranbiler - Mannskapskorg
Flakvogner og vogntog

www.padoy.no

Tlf. 55 24 30 60 - Faks 55 25 30 61

CLARION COLLECTION HOTEL HAVNEKONTORET

**Vi ønsker velkommen til Bergens
flotteste hotell – plassert midt på
Bryggen i Bergen!**

Vi har 116 store deilige rom og byr på:
frukost, kveldsmat, kaffe/te samt fri benyttelse
av hotellets velværeavdeling – hvor man kan
nyte steambad, badstu, trim og avslapping!

Kontakt oss for bestilling på:
Telefon: 55 60 11 00 eller
E-post: cc.havnekontoret@choice.no

Clarion Collection Hotel Havnekontoret
Slottsgaten 1 – Bryggen 5003 Bergen
www.choicehotels.no

Geir Dancke Molvik - Abdallo

Født og bosatt i Bergen, og fast medlem av Bergen Operakor. Har tatt sin sangutdannelse ved Griegakademiet ved Universitetet i Bergen, med Harald Bjørkøy som lærer. Han har medvirket i en rekke av Opera Bergens produksjoner siden 2007: *Abdallo/Nabucco* (Verdi), *Servo/Un ballo in Maschera* (Verdi), *Fyrst Yamadori/Madama Butterfly* (Puccini), *Malcolm/Macbeth* (Verdi), solistroller i *MASS* (Bernstein), budbringer/*Theodora* (Händel), *Gherardo/Gianni Schicchi* (Puccini), *Keiseren/Turandot* (Puccini), *Gastone/La Traviata* (Verdi), *Remendado/Carmen* (Bizet) og solistroller i *Hovlands Fange og Fri*. I 2016 medvirket han som *Officiale/Il Barbiere di Siviglia* (Rossini) i Opera Bergens produksjon for Festspillene på Den Nationale Scene, samt på turne i Bodø og Tromsø. Geir Dancke Molvik er også mye brukt som solist i ulike konsertsammenhenger, og i 2014 sang han solistpartiet i Opera Bergens sceniske produksjon av *Requiem* (Lloyd Webber).

Sylvia Skeie Vik – Anna

Sopranen Sylvia Skeie Vik har vært medlem av Bergen Operakor siden hun var 16 år, og startet sine sangstudier hos Anne Randine Øverby. I 1995 framførte hun rollen som Anna i *Nabucco* og året etter sang hun sopranpartiet i Berlioz *Messe Solennelle* ved Bergen Operakors 15-års jubileum. Hun har gjort en lang rekke mindre og mellomstore roller i Opera Bergens produksjoner, bl.a. *Yppersteprestinnen/Aida* (Utendørs 1997 og 2005), *Den himmelske stemme/Don Carlos* (Grieghallen 1997). I 1999 og 2004 var hun engasjert som *Lola/Cavalleria Rusticana* på Bergenhus Festning, og i 2000 som *Gianetta/Elskovsdrikken* på DNS. Hun har også medvirket som solist i Opera Bergens produksjoner av *Susannah/Floyd* i 2006, *Suor Angelica/Puccini* i 2007, *Hoffmanns Eventyr/Offenbach* i 2008, *Madama Butterfly/Puccini* i 2009, og *Gianni Schicchi/Puccini* 2012 og 2013.

BERGEN OPERAKOR

Bergen Operakor har gjennom fire tiår utviklet en korklang og scenisk/musikkdramatisk kompetanse som har gjort koret til en vital del av et levende operamiljø i Bergen.

Koret har medvirket i en lang rekke av Opera Bergens operaproduksjoner, både i operaer hvor koret bærer en av hovedrollene, men også i produksjoner med liten kormedvirkning. Slik besitter koret en kompetanse og erfaring med de fleste av de sentrale verkene i operalitteraturen (Verdi, Puccini, Mozart, Tsjajkovski, Bizet m.fl.), men også med mindre kjente og sjeldnere fremførte verk som for eksempel *Susannah/Carlisle Floyd*, *Fange og Fri/Egil Hovland*, *Olav Tryggvasson/Grieg* og *Söderlind*.

De senere årene har også koret utmerket seg med sceniske konsertfremføringer i Johanneskirken – produksjoner som i hovedsak er vokalsymfoniske verk, men som gjennom sin visualisering og korets sceniske fremtreden gir disse verkene utvidede uttrykksmuligheter og betydninger. Forestillinger som særlig fremheves i denne sammenhengen er visualiseringer av Elgars *The Music Makers* i 2016, Dvoraks *Stabat Mater* i 2014, *Verdis Requiem* i 2013, *Brahms' Ein Deutsches Requiem* i 2012 og *Händels Theodora* i 2011.

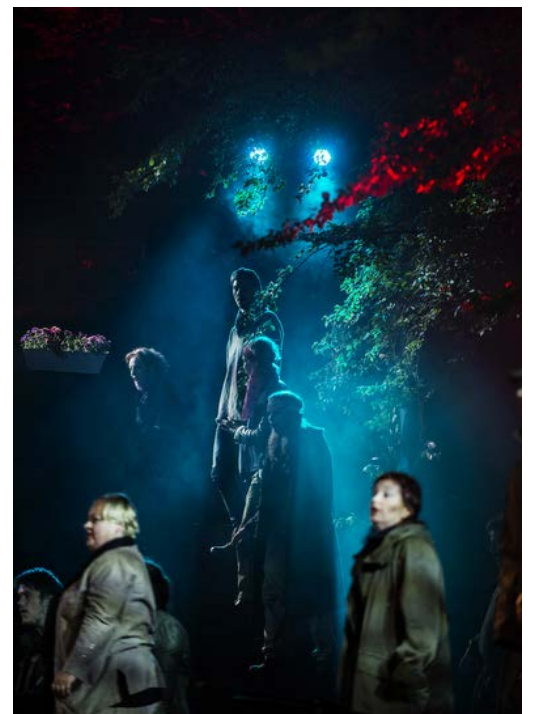
Scenisk erfaring, vokale prestasjoner og aktivitetsnivå setter Bergen Operakor i en særstilling i norsk sammenheng, og samtidig brakt koret på flere utenlandsturneer.

I 1998 fremførte koret *Mozarts Requiem* i Goldene Saal i Musikverein i Wien og i Smetana Hall i Praha. I 2001 og 2008 turnerte koret til Beijing, hvor de har fremført *Mahlers 2.symfoni*, *Brahms Ein Deutsches Requiem*, *Mozarts Requiem* og *Andrew Lloyd Webbers Requiem* – alle i Forbidden City Concert Hall.

I 2004 besøkte koret Budapest og Timisoara med fremføringer av *Verdis Requiem*.

En annen milepæl i korets historie var medvirkning i *Bernsteins MASS* – med premiere i Johanneskirken i Bergen 2010, og senere på turne til *Votivkirke* i Wien og til *St. Petri kirke* i Stavanger i 2011.

Anne Randine Øverby har vært korets leder fra starten, og dirigent for en lang rekke av operaer og konserter koret har medvirket i.

Bli medlem i Opera Bergens Venner

Venneforeningen er en ren støtteforening der du som medlem får tilsendt informasjon om produksjonene, og tilbud om 15 – 20 % rabatt på billetter til konserter og forestillinger. Med ditt medlemskap (kr. 300 per år) støtter du Opera Bergens virksomhet.

Navn:_____

Adresse:_____

E-post_____

Sendes til:

Du kan også sende din innmelding via e-mail til

post@operabergen.no

Besøk oss på hjemmesiden www.operabergen.no

og følg oss gjerne på Facebook.

